

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

THE BULLETIN

THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

PUBLISHED SINCE 1944

6 (394)

NOVEMBER-DECEMBER 2021

ALMATY, NAS RK

NAS RK is pleased to announce that Bulletin of NAS RK scientific journal has been accepted for indexing in the Emerging Sources Citation Index, a new edition of Web of Science. Content in this index is under consideration by Clarivate Analytics to be accepted in the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index, and the Arts & Humanities Citation Index. The quality and depth of content Web of Science offers to researchers, authors, publishers, and institutions sets it apart from other research databases. The inclusion of Bulletin of NAS RK in the Emerging Sources Citation Index demonstrates our dedication to providing the most relevant and influential multidiscipline content to our community.

Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы «ҚР ҰҒА Хабаршысы» ғылыми журналының Web of Science-тің жаңаланған нұсқасы Emerging Sources Citation Index-те индекстелуге қабылданғанын хабарлайды. Бұл индекстелу барысында Clarivate Analytics компаниясы журналды одан әрі the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index және the Arts & Humanities Citation Index-ке қабылдау мәселесін қарастыруда. Web of Science зерттеушілер, авторлар, баспашылар мен мекемелерге контент тереңдігі мен сапасын ұсынады. ҚР ҰҒА Хабаршысының Emerging Sources Citation Index-ке енуі біздің қоғамдастық үшін ең өзекті және беделді мультидисциплинарлы контентке адалдығымызды білдіреді.

НАН РК сообщает, что научный журнал «Вестник НАН РК» был принят для индексирования в Emerging Sources CitationIndex, обновленной версии Web of Science. Содержание в этом индексировании находится в стадии рассмотрения компанией Clarivate Analytics для дальнейшего принятия журнала в the Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index и the Arts & Humanities Citation Index. Web of Science предлагает качество и глубину контента для исследователей, авторов, издателей и учреждений. Включение Вестника НАН РК в Emerging Sources Citation Index демонстрирует нашу приверженность к наиболее актуальному и влиятельному мультидисциплинарному контенту для нашего сообщества.

Бас редактор:

ҚОЙГЕЛДИЕВ Мәмбет Құлжабайұлы (бас редактор), тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 3

Редакция алқасы:

ОМАРОВ Бауыржан Жұмаханұлы (бас редактордың орынбасары), филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан) Н = 4

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі (Алматы, Қазақстан) Н = 1

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан) Н = 4

ЙОВИЦА Радун Патетре, Ph.D (археология), Нью-Йорк университетінің профессоры (Нью-Йорк, АҚШ) Н = 19

БАНАС Йозеф, әлеуметтану ғылымдарының докторы, Жешув технологиялық университетінің профессоры (Жешув, Польша) Н = 26

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Украинаның еңбек сіңірген ғылым және техника қайраткері, «Киев-Могила академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина) Н = 2

МАКУЛОВА Айымжан Төлегенқызы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Нархоз Университеті (Алматы, Қазақстан) Н = 3

ИСМАҒҰЛОВ Оразақ Исмағұлұлы, тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Нұр-Сұлтан, Қазақстан) Н = 6

ӘБЖАНОВ Ханкелді Махмұтұлы, тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 4

БИЖАНОВ Ахан Хұсайынұлы, саясаттану ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі, Философия, саясаттану және дінтану институтының директоры (Алматы, Қазақстан) Н = 1

ТАЙМАҒАМБЕТОВ Жакен Қожахметұлы, тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 4

СҮЛЕЙМЕНОВ Майдан Күнтуарұлы, заң ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 1

САБИКЕНОВ Салахиден Нұрсарыұлы, заң ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 2

ҚОЖАМЖАРОВА Дариякул Пернешқызы, тарих ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 2

БАЙТАНАЕВ Бауыржан Әбішұлы, тарих ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 1

БАЗАРБАЕВА Зейнеп Мүслімқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 1

ШАУКЕНОВА Зарема Каукенқызы, әлеуметтану ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі (Алматы, Қазақстан) Н = 1

ЖОЛДАСБЕКОВА Баян Өмірбекқызы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі (Алматы, Қазақстан) Н = 2

НУРҚАТОВА Лязгат Төлегенқызы, әлеуметтану ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА корреспондент мүшесі (Алматы, Қазақстан) Н = 1

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Ресей білім академиясының академигі (Мәскеу қ.), Педагогикалық білім беруді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан) Н = 1

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, педагогика кафедрасының меңгерушісі, К.Г. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және басқару университетінің Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар және технологиялар факультетінің деканы (Мәскеу, Ресей) Н = 34

ДИБО Анна Владимировна, филология ғылымдарының докторы, РҒА корреспондент-мүшесі, РҒА Тіл білімі институтының Орал-алтай тілдері бөлімінің меңгерушісі (Мәскеу, Ресей) Н = 3

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясының Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген № 16895-Ж мерзімдік басылм тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы, 2021

Типографияның мекен-жайы: «Аруна» ЖК, Алматы қ., Мұратбаев көш., 75.

Главный редактор:

КОЙГЕЛЬДИЕВ Мамбет Кулжабаевич (главный редактор), доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 3

Редакционная коллегия:

ОМАРОВ Бауыржан Жумаханулы (заместитель главного редактора), доктор филологических наук, профессор, академик НАН РК (Нур-Султан, Казахстан) Н = 4

МАТЫЖАНОВ Кенжехан Слямжанович, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 1

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан) Н = 4

ЙОВИЦА Радуга Пэтрэ, доктор философии (Ph.D, археология), профессор Нью-Йоркского университета (Нью-Йорк, США) Н = 19

БАНАС Йозеф, доктор социологических наук, профессор Жешувского технологического университета (Жешув, Польша) Н = 26

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заслуженный деятель науки и техники Украины, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина) Н = 2

МАКУЛОВА Айымжан Тулегеновна, доктор экономических наук, профессор, Университет Нархоз (Алматы, Казахстан) Н = 3

ИСМАГУЛОВ Оразак Исмагулович, доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК (Нур-Султан, Казахстан) Н = 6

АБЖАНОВ Ханкелди Махматович, доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 4

БИЖАНОВ Ахан Хусаинович, доктор политических наук, член-корреспондент НАН РК, директор Института философии, политологии и религии (Алматы, Казахстан) Н = 1

ТАЙМАГАМБЕТОВ Жакен Кожаметович, доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 4

СУЛЕЙМЕНОВ Майдан Кунтуарович, доктор юридических наук, профессор, академик НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 1

САБИКЕНОВ Салахиден Нурсариевич, доктор юридических наук, профессор, академик НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 2

КОЖАМЖАРОВА Дариякуль Пернешевна, доктор исторических наук, профессор, академик НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 2

БАЙТАНАЕВ Бауржан Абишевич, доктор исторических наук, академик НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 1

БАЗАРБАЕВА Зейнеп Муслимовна, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 1

ШАУКЕНОВА Зарема Каукеновна, доктор социологических наук, профессор, академик НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 1

ЖОЛДАСБЕКОВА Баян Омирбековна, доктор филологических наук, профессор, член-корреспондент НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 2

НУРКАТОВА Лязгат Толегеновна, доктор социологических наук, профессор, член-корреспондент НАН РК (Алматы, Казахстан) Н = 1

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, академик Российской академии образования (г. Москва), директор Центра развития педагогического образования (Алматы, Казахстан) Н = 1

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики, декан факультета Социально-гуманитарных наук и технологий Московского государственного университета технологий и управления имени К.Г. Разумовского (Москва, Россия) Н = 34

ДЫБО Анна Владимировна, доктор филологических наук, член-корреспондент РАН, заведующий отделом урало-алтайских языков Института языкознания РАН (Москва, Россия) Н = 3

«Вестник Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы). Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № 16895-Ж, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© Национальная академия наук Республики Казахстан, 2021

Адрес типографии: ИП «Аруна», г. Алматы, ул. Муратбаева, 75.

Editor in chief

KOIGELDIEV Mambet Kulzhabaevich (Editor-in-Chief), Doctor of History, Professor, Academician of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 3

Editorial board:

OMAROV Bauyrzhan Zhumakhanuly (Deputy Editor-in-Chief), Doctor of Philology, Professor, Academician of NAS RK (Nur-Sultan, Kazakhstan) H = 4

MATYZHANOV Kenzhakhan Slyamzhanovich, Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 1

SAPARBAYEV Abdizhappar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology, (Almaty, Kazakhstan) H = 4

JOVICA Radu Petre, Ph.D, History, Archeology, Professor, New York University (New York, USA) H = 19

BANAS Joseph, Doctor of Social science, Professor, Rzeszow University of Technology (Rzeszow, Poland) H = 26

LUKYANENKO Irina, doctor of economics, professor, honored worker of Science and Technology of Ukraine, head of the department of the National University «Kyiv-Mohyla Academy» (Kiev, Ukraine) H = 2

MAKULOVA Aymzhan Tulegenovna, doctor of economics, professor, Narkhoz University (Almaty, Kazakhstan) H = 3

ISSMAGULOV Orazak Issmagulovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of NAS RK (Nur-Sultan, Kazakhstan) H = 6

ABZHANOV Khankeldi Makhmutovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 4

BIZHANOV Akhan Khusainovich, Doctor of Political Sciences, Corresponding Member of NAS RK, Director of the Institute of Philosophy, Political Science and Religion (Almaty, Kazakhstan) H = 1

TAIMAGAMBETOV Zhaken Kozhakhmetovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of NAS RK, (Almaty, Kazakhstan) H = 4

SULEYMENOV Maidan Kuntuarovich, Doctor of Law, Professor, Academician of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 1

SABIKENOV Salakhiden Nursarievich, Doctor of Law, Professor, Academician of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 2

KOZHAMZHAROVA Dariyakul Perneshevna, Doctor of Historical Sciences, Professor, Academician of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 2

BAITANAEV Baurzhan Abishevich, Doctor of Historical Sciences, Academician of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 1

BAZARBAYEVA Zeinep Muslimovna, Doctor of Philology, Professor, Academician of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 1

SHAUKENOVA Zarema, Doctor of Sociology, Professor, Academician of NAS RK (Almaty, Kazakhstan) H = 1

DZHOLDASBEKOVA Bayan Umirbekovna, Doctor of Philology, Professor, Corresponding Member of NAS RK H = 2

NURKATOVA Lyazzat Tolegenovna, Doctor of Social Sciences, Professor, Corresponding Member of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan (Almaty, Kazakhstan) H = 1

ABYLKASYMOVA Alma Yessimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of NAS RK, academician of the Russian Academy of Education (Moscow), Director of the Center for the Development of Pedagogical Education (Almaty, Kazakhstan) H = 1

SHISHOV Sergey, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, Dean of the Faculty of Social Sciences and Humanities and Technologies of the Razumovsky Moscow State University of Technologies and Management (Moscow, Russia) H = 34

DYBO Anna Vladimirovna, Doctor of Philology, Corresponding Member of the Russian Academy of Sciences, Head of the Department of Ural-Altai Languages of the Institute of Linguistics of the Russian Academy of Sciences (Moscow, Russia) H = 3

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications of the Republic of Kazakhstan No. 16895-Ж, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494

Volume 6, Number 394 (2021), 55-62

<https://doi.org/10.32014/2021.2518-1467.202>

ISSN 1991-3494

UDC 336.11

IRSTI 68.75.45

Markhayeva B.A.^{1*}, Beisenova M.U.², Zhazdykbayeva D.P.³

¹Almaty Technological University, Almaty, Kazakhstan;

²M. Auezov South Kazakhstan University, Shymkent, Kazakhstan;

³Mardan Saparbayev Institute, Shymkent, Kazakhstan.

E-mail: markhaeva@mail.ru

FINANCIAL SUSTAINABILITY ASSESSMENT OF THE KAZAKHSTAN DEPOSIT INSURANCE FUND

Abstract. The introduction of the expected credit losses model into the accounting policy of the Kazakhstan Deposit Insurance Fund led to an increase in its provision for estimated liabilities by 20.6 billion tenge at the end of 2017, which reduced the Fund's profit by 9.0 billion tenge. In addition, due to the default of several banks in 2018, the cost of reimbursing depositors increased. These circumstances had a negative impact on the Fund's financial position, which requires, in our opinion, a comparative assessment of its financial sustainability based on the study of international experience, in particular, similar structures in Russia and Ukraine. The fundamental characteristic of the Kazakhstan insurance model is the significant regulation of the Fund's activities by the National Bank, which has also the right to determine the procedure for investing the Fund's assets. A distinctive feature of the Russian model is the moment when the depositor's right to claim compensation for deposits, which is recognized as the occurrence of an insured event, arises. The Ukrainian model is characterized by the granting of powers to the relevant fund not only for guarantee compensation, but also for the withdrawal of insolvent banks from the market. To estimate the financial stability of the deposit insurance fund, we recommend the ratio of the fund's special reserve to the total amount of guaranteed deposits, multiplied by 100%. In Kazakhstan the mentioned above proportion is subject to regulatory requirements for its normative value which is called as the target reserve ratio.

Key words: deposit, deposit insurance, insurance fund, sustainability, target fund ratio.

Introduction. In 2014, the International Association of Deposit Insurers (IADI) approved revisions to the Core Principles for effective deposit insurance systems, including those related to sources and uses of funds (Core Principle 9) [1]. Half of the respondents to the 2015 IADI Annual Survey on deposit insurance systems revealed that they have a fund target, which is either set in the law or by the governing body, with different methodologies and approaches adopted. Kazakhstan is not an exception.

The Kazakhstan Deposit Insurance Fund (the KDIF or the Fund) was established in the legal form of a joint stock company, and the National Bank of the Republic of Kazakhstan is both the founder and the sole shareholder of the Fund on behalf of the state. The Fund's activities are aimed at ensuring the stability of the financial system, including maintaining confidence in the banking system by paying guarantee compensation to depositors in the event that a participating bank is deprived of its license to conduct all banking operations.

Since 1 January 2018, the IFRS 9 Financial Instruments has become compulsory for application, according to which it is necessary to form provisions for the devaluation of financial assets and liabilities based on Expected Credit Losses (ECL). Therefore, the KDIF made changes to its accounting policy regarding the provisions assessment under deposit insurance agreements with participating banks. Now the Fund's reserves should correspond to the level of expected losses, and not cover the deposit base of the largest banks or the entire financial system. In this case, such losses are understood as the obligation to pay guarantee compensation to depositors in the event of the forced liquidation of a member bank.

To comply with the provisions of IFRS 9, the KDIF retrospectively increased the reserve for estimated liabilities by 20.6 billion tenge at the end of 2017, which reduced its profit by 9.0 billion tenge. In addition,

due to the default of several Kazakhstani banks in 2018, expenses on compensation to depositors increased by 20.7 billion tenge compared to 2017 [2].

These circumstances had a negative impact on the KDIF's financial state, which requires, in our opinion, a comparative estimation of its financial sustainability based on the study of international experience, in particular, similar structures in Russia and Ukraine.

Methods. During this research such methods of scientific knowledge as analysis and synthesis, classification, generalization and analogy are widely used.

Results. A comparative analysis of the legislation regulations of Kazakhstan, Russia and Ukraine on the guarantee (insurance) of deposits shows both similarities, and significant differences in the activities of the respective national systems (table 1).

Table 1 - Comparative analysis of the main characteristics of deposit insurance funds in Kazakhstan, Russia and Ukraine [3, 4, 5]

Characteristics	“Kazakhstan Deposit Insurance Fund” JSC (Kazakhstan)	State Corporation “Deposit Insurance Agency” (Russia)	Legal entity of public law “Deposit Insurance Fund” (Ukraine)
Establishment date	1999	2004	1998
Fund's accountability	National Bank	Government, Bank of Russia	Verkhovna Rada, Cabinet of Ministers, National Bank
Funding methodology	Ex ante funding	Ex ante funding	Ex ante funding
Additional funding from the central financial institution	No	Yes	Yes
The moment of having right to claim for guarantee compensation	If a member bank is revoked a license to conduct all banking operations	From the date of the insured event	When the National Bank makes a decision to revoke a banking license and liquidate a bank
Target fund ratio in % of the guaranteed deposits	Target size is at least 5%	If it is exceeded 10%, the contribution is suspended	The minimum volume cannot be lower than 2.5%

Essential criterion 1 of the Core Principle 9 of IADI stipulates that funding for the deposit insurance systems is provided on an ex ante basis, and that funding arrangements are clearly defined and established in law or regulation. An ex ante funding system has distinct advantages. First, it may strengthen private sector confidence and enhance financial stability, provided that risk is correctly priced. Second, this system is fairer given that all entities, including those that failed, contribute premiums [1].

In accordance with the Law “On compulsory insurance of deposits, placed in second-tier banks of the Republic of Kazakhstan” for the implementation of its activities, related to the payment of guarantee compensation, the KDIF forms a special reserve at the expense of the Fund within 70% of its authorized capital, contributions of member banks, penalties, income from the assets investment and other sources provided by the Law. The end-of-period special reserve is calculated as the sum of its amount for the beginning of period and income minus expenses of the guarantee compensation. The Fund's target special reserve ratio, performing obligatory guaranteeing of deposits, should be at least 5% of the all guaranteed deposits amount in participating banks [3].

The Fund's obligation to pay the guarantee compensation to the depositors arises at the time of the court decision to liquidate the bank. In this case, the KDIF determines the special reserve amount of sufficiency or deficit, which is equal to the difference between the special reserve and the obligation to pay compensation. If the special reserve is not sufficient, the Fund attracts additional bank insurance premiums. If the lack of funds to settle the obligation to depositors is not paid off, the KDIF raises loans from the National Bank within the amount of the resulting deficit.

As of 1 January 2019, 495.0 billion tenge was accumulated in the KDIF's special reserve, which covers about 7% of household deposits [2]. During the period 2016-2019 the actual special reserve ratio exceeded the normative value of 5%. This may indicate the KDIF's financial sustainability, as it had sufficient funds to carry out own main function (table 2).

The fundamental characteristic of the Kazakh model is the significant activities regulation of the Kazakhstan Deposit Insurance Fund by the founder-sole shareholder represented by the National Bank. The Fund is obliged to coordinate its activities, to approve the accepted documents and to inform about the ongoing measures for the compulsory guarantee of deposits. The National Bank has the right not only to provide loans in case of insufficient funds of the special reserve, but also to determine the procedure for investing of the KDIF's assets.

Table 2 - Key performance indicators of “KDIF” JSC on guaranteeing deposits [2]

Indicators	2016	2017 (recounted)	2018	2019
Special reserve, billion tenge	395.2	459.1	495.0	500.7
Special reserve ratio as a percentage of the total amount of guaranteed deposits, %	6.3	5.6	5.6	5.4
Estimated liabilities for guarantee compensation, billion tenge	11.4	20.5	55.9	33.2

A distinctive feature of the Russian model of guaranteeing deposits is the moment the depositor's right of claim arises for reimbursement of deposits. Such moment is the occurrence of an insured event, which means the presence of one of the following circumstances: revocation by the Bank of Russia of the bank's license to carry out banking operations, if the plan for the participation of the Bank of Russia or the Agency in the settlement of the bank's obligations has not been implemented, or introduction by the Bank of Russia a moratorium on the satisfaction of claims of the bank's creditors [4].

From 1 January 2019, the deposit insurance system has been extended to the deposits of legal entities, classified as small businesses in accordance with the legislation of the Russian Federation. This made it possible to prevent a decrease in the employment level and workers' income of more than five thousand small enterprises, applied for compensation for insured events that occurred in 2019 [6].

A distinctive feature of the Ukrainian deposit insurance model is the granting of powers to the Households Deposit Insurance Fund to withdraw insolvent banks from the market [5]. However, the Constitutional Court of Ukraine received a petition on the constitutionality of the Law “On Households Deposit Guarantee System”, according to the regulations of which the powers of the Deposit Insurance Fund (the DIF) include not only payment of compensation at the stage of bank liquidation, but also the removal of insolvent banks from the market. The essence of the claim is, that the DIF does not fall under any of the government branches (executive, judicial and legislative), mentioned in the Constitution of Ukraine.

According to the DIF's report 2019, in Ukraine the liquidation procedure of the first 30 banks, which were transferred to the DIF's management, was completed. That year the total guaranteed amount of compensation, which was paid to depositors of insolvent banks at the expense of the fund, amounted to UAH 834.0 million, and as of the end of the year, in fact, 96% of depositors received compensation. During the year the DIF completed loan payments to the National Bank of Ukraine. The DIF's expenses for the payment of debt obligations to the State, including the repayment of bills of the Ministry of Finance of Ukraine, in 2019 amounted to 57.3% of its total expenses. As of 1 January 2020, 74 banks are members of the DIF [7].

The financial sustainability of the deposit insurance fund directly depends on the financial position of each member bank: the lower the financial stability level and the higher the bank risk level, the higher the rate of its mandatory calendar contributions. Therefore, the fund usually applies the so-called differentiated rates of compulsory regular bank premiums, the base values of which are regulated in the relevant laws.

The KDIF's methodology on calculating the differentiated rates of bank calendar contributions is based on the risk variable, leading to the application of higher premium rates for those banks, where the risk indicators are higher. The Fund uses information database BATA not only to determine the differentiated rates, but also to adequately forecast the probability of banks' default when determining the KDIF's sustainability as the adequacy of its special reserve to pay the guarantee compensation [2].

According to the Russian methodology on the financial sustainability assessment, the special fund size of the Deposit Insurance Agency (the DIA) is calculated at the end of the period. As in Kazakhstan, income to the Agency's fund consists of bank contributions, investment income and the amount of assets from the satisfaction of creditors' claims. In turn, the future premiums paid by banks are calculated by multiplying the total amount of guaranteed deposits by the premium rate. If the DIA's fund at the beginning and ending of the period is greater than or equal to zero, then its size is considered acceptable for making payments on compensation to depositors. This means that the deposit insurance system is financially sound. Otherwise, the DIA will expect a shortage of funds to cover compensation for depositors, and the State will be forced to allocate additional funds to the DIA. Obviously, this situation means that the deposit insurance system is financially unstable. As can be seen, the Russian DIA's methodology bases on calculating the budget adequacy to cover the probable deficit of the deposit insurance fund. Depending on whether the result is above or below zero, you can judge the DIA's financial sustainability [8].

In Ukraine, the calculation of the DIF's financial stability is made as the ratio of its assets to the total guaranteed amount, multiplied by 100%. If the ratio value is below 2.5%, then the deposit insurance system

is considered financially unstable, and the DIF will need additional financial support from the State budget to compensate for the depositors' losses. The financial sustainability indicator of the Ukrainian DIF at the end of 2019 was 4.8%, which is sufficient in accordance with the requirements of the national law [7].

Discussion. The history of Kazakhstan predetermines a significant interest in research on deposit insurance systems of post-Soviet countries, the Commonwealth of Independent States (CIS) and the Eurasian Economic Union. Moreover, analysis of foreign experience, including the EU countries, is important in determining further directions for the development of the deposit guarantee system and the implementation of the best international practices in this area.

A comprehensive analysis of deposit insurance systems in the post-Soviet countries as of December 2017 is provided by Horsch et al. They claim that only a few countries (i.e., the Baltic countries) have already joined the EU and successfully implemented EU regulations, in particular on deposit insurance. According to the authors' opinion, the Ukrainian experience in implementing the deposit guarantee system to some extent can be used by other post-Soviet countries. However, the problem of deposit insurance adoption is still an urgent one already on its own. Consequently, deposit insurance in these countries will not cease to show institutional change and thus to offer interesting research questions in the future [9].

Based on the analysis of the deposit insurance systems in the Russian Federation, the Baltic countries and the CIS, Kovalenko and Shernin conclude, that the systems have significant differences both in the amount of insurance compensation paid and in the circle of entities entitled to receive it. According to these two criteria, they theoretically divide countries into five groups. Russia, Armenia and Kazakhstan belong to the second group as countries with well-developed insurance systems [10].

Demeuova et al. claim that currently individual deposits attracted by banks account for only 14-15% of the total funds. This is due to the growing distrust of the population in the financial system, and, in particular, in deposit insurance schemes. Therefore, to accumulate individuals' funds to commercial banks, it is necessary to use methods and models that meet the level of banking system development and the needs of the specific country's economy [11].

Kopylyuk et al. analyze the quantitative parameters of deposit insurance in EU countries and indicate that a single approach to determining the level of financial resources for the deposit insurance system of 0.80% of the volume of insured deposits is established, and its minimum value may be at least 0.50% in individual countries in agreement with EU. The authors identify the main threats and dangers of the financial security of Ukraine in the deposit guaranteeing, in particular, the insufficiency of the possible reimbursement amounts at the DIF's expense to the total deposits, the reduction of the total number of depositors and the need to increase the maximum amount of insurance indemnity towards compliance with the requirements of EU accession [12].

Deposit insurance creates what economists call "moral hazard", when people who are insured against an unpleasant event are not as careful as they would otherwise be in trying to avoid that event. The issue of moral hazard is under discussion by many authors.

Yilmaz and Muslumov investigate the effect of full deposit insurance introduced in 1994 on the financial performance of Turkish commercial banks. The authors indicate that banks subject to the moral hazard behavior show significant increases in foreign exchange position risk and deterioration in capital adequacy relative to their benchmark after introduction of full deposit insurance system. They relate this excessive risk-taking to the moral hazard behavior by commercial banks. Complete deposit insurance system distorts the incentive structure of commercial banks and thus, prevents proper functioning of market discipline mechanism and leads to the taking excessive risk-taking [13].

Kim et al. analyze the effect of deposit insurance (DI) on banks' risk-taking for the ASEAN countries and Korea. The utilization of a panel data set consisting of 406 banks across their sample countries reveals that banks engage more actively in risk-taking in the presence of DI, that the adverse effect of DI is aggravated with extensive coverage, and that DI-related moral hazard is curbed through better regulatory quality. Particularly, risk-taking is relatively higher in Korea, but no difference is detected in the stabilizing effect of the regulatory quality [14].

By using a data panel of 127 commercial banks from 2000 to 2013 in six member countries of ASEAN, Kusairi et al. assume that the implementation of deposit insurance policy negatively affects the ratio of retail deposits to total assets while positively influencing the ratio of loans to total assets. This is an important finding, as it implies that deposit insurance policy causes bank managers to take greater risks to increase their returns, rather than increasing the depositors' confidence level and ultimately increasing total deposits [15].

Anginer et al. claim that during the crisis, bank risk is lower and systemic stability is greater in countries

with deposit insurance coverage. They suggest that the “moral hazard effect” of deposit insurance dominates in good times while its “stabilization effect” dominates in turbulent times. The overall effect of deposit insurance remains negative since the destabilizing effect during normal times is greater in magnitude compared to the stabilizing effect during global turbulence [16].

Ngalawa et al. find that deposit insurance per se has no significant effect either on bank insolvency or on bank runs by using a dataset covering 118 countries over the period 1980–2004. However, interacting deposit insurance with credit to the private sector, the authors observe a positive and significant effect on bank insolvency and bank runs, suggesting that moral hazard outweighs the positive effect of deposit insurance on banking stability [17].

Gómez-Fernández-Aguado et al. analyze the effects on the Spanish banking system of the new rules for calculating bank contributions to deposit guarantee schemes (DGSs) established by the European Directive dated 16 April 2014. Their sample represents over 90% of the covered deposits in Spain during the period from 2008 to 2014. The authors find that most banks would increase their contributions to DGSs under the new system based on risk-adjusted contributions, indicating a cross-subsidy in the flat-rate system from lower-risk credit institutions to higher-risk institutions. Moreover, they conclude that the new system could reduce the moral hazard often associated with larger banks [18].

Jameaba investigates the impact of the establishment of the Indonesia Deposit Insurance Corporation on financial intermediation. Results indicate that in the immediacy of the corporation establishment risk aversion increased among savers and banks alike, as reflected by a shift in the composition of bank deposits from time deposits and demand deposits to savings deposits and rising levels of Bank Indonesia certificates held by banks, respectively. However, it seems to have created opportunity for moral hazard in the banking system. Overall, corporation establishment by bolstering public confidence in the banking system has reduced the possibility of a repeat of highly destabilizing runs on banks, hence has contributed to better financial intermediation and financial stability. But rising moral hazard means that future bailouts are still unavoidable [19].

Chiaromonte et al. evaluate the impact of national deposit insurance features on bank stability and investigate the existence of nonlinearities in the relationship between coverage and bank stability both in crisis and normal times using a set of deposit insurance schemes for 27 EU countries. The results suggest that the introduction of temporary measures like blanket guarantees are crucial to avoid panic among depositors and restore stability. Additionally, the findings seem to imply that the stabilizing effect of deposit insurance can be different along the economic cycle, so regulators should consider that to be able to achieve an optimal deposit insurance scheme that minimizes moral hazard incentives a ‘dynamic’ approach may be necessary [20].

Conclusion. From the point of view of an enterprise, the most general evaluation of its financial sustainability is given by the Financing Ratio (Equity to Total Debt), which is the relation between own and borrowed funds. By analogy, for the financial sustainability assessment of the deposit insurance fund, we recommend to use the ratio of its special reserve to the total amount of insured deposits, multiplied by 100%. In this case, the special reserve created mainly by mandatory regular bank contributions can be considered as the fund’s own amounts, while the obligations to depositors to pay the guarantee compensation can be interpreted as borrowed funds. In Kazakhstan the mentioned above proportion is called as the special reserve ratio and it is subject to regulatory requirements for its normative value which is called as target special reserve ratio. Therefore, it is advisable to conduct financial stability estimation of the fund based on an analysis of dynamics of the special reserve ratio in comparison with the standard value (at least 5%).

The Ukrainian experience confirms that the financial sustainability of the deposit insurance fund can be improved by transferring healthy assets of liquidated banks to financially stable participating banks. This will reduce depositor stress caused by the bank liquidation. The transfer may allow not to use the special reserve, as well as to keep the invested funds in the banking system. In other words, in our opinion, it is necessary to expand the powers of the fund to rehabilitate second-tier banks.

Taking into account the IADI’s Core principles and world experience, in particular, Russia, another direction to financial sustainability increase of insurance systems is to expand the range of entities by including accounts and deposits of legal entities. This extension will require a revision of the current deposit insurance model in Kazakhstan.

In our opinion, the application of the ECL model in accordance with IFRS 9 is another tool that helps to level up of the KDIF’s financial strength: the Fund calculates ECL based on the default probability of each member bank. The Fund uses the baseline and stress scenarios when calculating credit losses for guarantee compensation, with the role of the baseline scenario being taken as 70%. If the Fund identifies factors, that

will lead to a significant growth in the risks of participating banks or there are doubts about their ability to meet their debt obligations, then it can increase the share of the stress scenario, thereby rising in the estimated liabilities.

Мархаева Б.А.^{1*}, Бейсенова М.У.², Жаздыкбаева Д.П.³

¹Алматы технологиялық университеті, Алматы, Қазақстан;

²М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Шымкент, Қазақстан;

³Мардан Сапарбаев институты, Шымкент, Қазақстан.

E-mail: markhaeva@mail.ru

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ДЕПОЗИТТЕРГЕ КЕПІЛДІК БЕРУ ҚОРЫНЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫН БАҒАЛАУ

Аннотация. Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қорының есеп саясатына «күтілетін несиелік залалдар» атты моделін енгізу 2017 жылдың соңына қарай қордың бағалау міндеттемелері бойынша резервтерінің 20,6 млрд. теңгеге ұлғаюына әкеліп соқты, ал бұл өз кезегінде аталған қордың жиынтық жылдық пайдасының 9,0 млрд. теңгеге төмендеуіне алып келді. Сонымен қатар, бірнеше коммерциялық банктердің дефолтына байланысты 2018 жылы клиенттердің салымдары бойынша өтемақы шығындары өсті. Бұл жағдайлар депозиттерге кепілдік беру қорының қаржылық жағдайына теріс әсер етті және, біздің ойымызша, олар халықаралық тәжірибені, атап айтқанда Ресей мен Украинадағы ұқсас құрылымдарды зерттеу негізінде, аталған қордың қаржылық тұрақтылығын салыстырмалы бағалауды талап етеді. Салымдарға кепілдік берудің қазақстандық моделінің іргелі сипаттамасы ол Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі тарапынан қор қызметін елеулі реттеу болып табылады, өйткені орталық банк депозиттерге кепілдік беру қорының активтерін инвестициялау тәртібін айқындауға да құқығы бар. Ресейлік модельдің айрықша ерекшелігі ол салымшының өз депозиттері бойынша өтемақы талап ету құқығы пайда болған кезде көрінеді және бұл жағдай сақтандыру оқиғасының басталуы ретінде танылады. Украиналық модель тиісті қорға кепілдікті өтеуге ғана емес, сонымен бірге төлемге қабілетсіз коммерциялық банктерді нарықтан шығаруға өкілеттік берумен сипатталады. Депозиттерге кепілдік беру қорының қаржылық тұрақтылығын бағалау үшін біз қордың арнайы резерві мөлшерінің қормен кепілденген депозиттердің жалпы көлемінің 100%-ға көбейтілген арақатынасын пайдалануды ұсынамыз. Қазақстан Республикасында аталған арақатынас қордың нысаналы мөлшері деп аталады және оның шекті мәні тиісті нормативтік талаптармен реттеледі.

Түйінді сөздер: депозит, депозиттерге кепілдік беру, кепілдік беру қоры, тұрақтылық, қордың нысаналы мөлшері.

Мархаева Б.А.^{1*}, Бейсенова М.У.², Жаздыкбаева Д.П.³

¹Алматинский технологический университет, Алматы, Казахстан;

²Южно-Казахстанский университет им. М. Ауэзова, Шымкент, Казахстан;

³Институт Мардана Сапарбаева, Шымкент, Казахстан.

E-mail: markhaeva@mail.ru

ОЦЕНКА ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ КАЗАХСТАНСКОГО ФОНДА ГАРАНТИРОВАНИЯ ДЕПОЗИТОВ

Аннотация. Внедрение модели «ожидаемых кредитных убытков» в учётную политику Казахстанского фонда гарантирования депозитов привело к увеличению его резерва по оценочным обязательствам на 20,6 млрд. тенге к концу 2017 года, что, в свою очередь, привело к снижению годовой прибыли указанного фонда на 9,0 млрд. тенге. Кроме того, из-за дефолта нескольких коммерческих банков в 2018 году выросли расходы на возмещение по вкладам клиентов. Эти обстоятельства оказали негативное влияние на финансовое положение Фонда гарантирования депозитов, что требует, на наш взгляд, сравнительной оценки его финансовой устойчивости на основе изучения международного опыта, в частности, аналогичных структур в России и Украине. Фундаментальной характеристикой

казахстанской модели гарантирования вкладов является существенное регулирование деятельности фонда со стороны Национального банка Республики Казахстан, который также имеет право определять порядок инвестирования активов Фонда гарантирования депозитов. Отличительной особенностью российской модели является тот момент, когда возникает право вкладчика требовать возмещения по своим депозитам, который признается как наступление страхового случая. Украинская модель характеризуется предоставлением соответствующему фонду полномочий не только на гарантийное возмещение, но и на вывод неплатеже способных коммерческих банков с рынка. Для оценки финансовой устойчивости фонда гарантирования вкладов нами рекомендуется использовать соотношение специального резерва фонда к общей сумме гарантированных вкладов, которое умножается на 100 процентов. В Республике Казахстан указанное соотношение регулируется нормативными требованиями к его предельному значению, которое называется целевым размером фонда.

Ключевые слова: депозит, страхование депозита, фонд гарантирования, устойчивость, целевой размер фонда.

Information about authors:

Markhayeva Bayanslu – associated professor of the Faculty of Economics and Business, Almaty Technological University, Almaty, Kazakhstan, doctor of economic sciences, markhaeva@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7354-7125>;

Beisenova Madina – professor of Higher School of Management and Business, M.Auezov South Kazakhstan University, Shymkent, Kazakhstan, a doctor of economic sciences, madina.beisenova@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-8783-9313>;

Zhazdykbayeva Dana – lecturer of the Department of Economics, Mardan Saparbayev Institute, Shymkent, Kazakhstan, a master of Economics, jazddana76@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-3826-295X>.

REFERENCES

1. International Association of Deposit Insurers. IADI Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems. November 2014. <https://www.iadi.org> (in Eng).
2. “Kazakhstan Deposit Insurance Fund” JSC. Financial statements and independent auditor’s report for the year ended 31 December 2018. <https://www.kdif.kz/kfgd/otchetnost> (in Russian).
3. On compulsory insurance of deposits, placed in second-tier banks of the Republic of Kazakhstan. The Law of the Republic of Kazakhstan dated 7 July, 2006. No 169. <http://adilet.zan.kz> (in Russian).
4. On deposit insurance in banks of the Russian Federation. Federal Law of the Russian Federation dated 23 December, 2003. No 177-FZ. <https://legalacts.ru> (in Russian).
5. On households deposit guarantee system. The Law of Ukraine dated 23 February, 2012. No 4452-VI. <https://kodeksy.com.ua> (in Russian).
6. State Corporation “Deposit Insurance Agency”. Annual Report 2019. <https://www.asv.org.ru>. (in Russian).
7. Deposit Guarantee Fund. Annual Report 2019. <https://www.fg.gov.ua> (in Ukrainian).
8. Financial sustainability assessment methodology of the compulsory deposit insurance system. Approved by the decision of the Board of the State Corporation «Deposit Insurance Agency» dated 16 June, 2005. <https://nkrfkod.ru> (in Russian).
9. Horsch A., Sysoyeva L., Bogma S. (2018) Deposit insurance systems of post-Soviet countries: A comparative analysis. Journal of International Studies. Volume 11. No 4. DOI: 10.14254/2071-8330.2018/11-4/2.
10. Kovalenko S.B., Shernin P.G. (2016) Some aspects of the deposit insurance system in the Russian Federation, the Baltic states and the CIS. Vestnik of Saratov State Socio-Economic University. 2016. №5 (64). <https://cyberleninka.ru> (in Russian).
11. Demeuova G., Nurmanov A., Baishukurova Zh., Igilmanova S., Kalyuzhnaya N. (2020) Main problems of the bank’s deposit policy and ways to improve it. News of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan. Series of Social and Human Sciences. Volume 4. No 332. Pp. 58 – 66. <https://doi.org/10.32014/2020.2224-5294.103> (in Russian).
12. Kopylyuk O., Muzychka O., Tymchyshyn Yu. (2019) Security-based approach to deposit insurance system: Domestic and world experience. Financial and credit activity: problems of theory and practice. Volume 4. No 31. Pp. 31-40. <https://doi.org/10.18371/fcaptop.v4i31.190784> (in Eng.).

13. Yilmaz E., Muslumov A. (2008) Deposit insurance and moral hazard problem: The case of Turkish banking system. *Applied Economics*. Volume 40. Issue 16. Pp. 2147-2163. DOI: 10.1080/00036840600949306 (in Eng.).
14. Kim I., Kim I., Han Y. (2014) Deposit insurance, banks' moral hazard, and regulation: Evidence from the ASEAN countries and Korea. *Emerging Markets Finance and Trade*. Volume 50. Issue 6. Pp. 56-71. DOI: 10.1080/1540496X.2014.1013875 (in Eng.).
15. Kusairi S., Sanusi N.A., Ismail A.G. (2018) Dilemma of deposit insurance policy in ASEAN countries: Does it promote banking industry stability or moral hazard? *Borsa Istanbul Review*. Volume 18. Issue 1. Pp. 33-40. <https://doi.org/10.1016/j.bir.2017.08.006>. (in Eng.).
16. Anginer D., Demircuc-Kunt A., Zhu M. (2014) How does deposit insurance affect bank risk? Evidence from the recent crisis. *Journal of Banking and Finance*. Volume 48. Pp. 312-321. <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2013.09.013> (in Eng.).
17. Ngalawa H., Tchana F.T., Viegi N. (2016) Banking instability and deposit insurance: The role of moral hazard. *Journal of Applied Economics*. Volume 19. Issue 2. Pp. 323-350. DOI: 10.1016/S1514-0326(16)30013-7 (in Eng.).
18. Gómez-Fernández-Aguado P., Partal-Urena A., Trujillo-Ponce A. (2016) New rules for calculating contributions to deposit guarantee schemes in Europe: An application to the Spanish banking system. *Spanish Journal of Finance and Accounting*. Volume 45. Issue 4. Pp. 389-414. DOI: 10.1080/02102412.2016.1205247 (in Eng.).
19. Jameaba M.S., McMillan D. (Reviewing editor) (2018) Deposit insurance and financial intermediation: The case of Indonesia Deposit Insurance Corporation. *Cogent Economics&Finance*. Volume 6. Issue 1. DOI: 10.1080/23322039.2018.1468231 (in Eng.).
20. Chiaramonte L., Girardone C., Migliavacca M., Poli F. (2020) Deposit insurance schemes and bank stability in Europe: How much does design matter? *The European Journal of Finance*. Volume 26. Issue 7-8. Pp.589-615. DOI: 10.1080/1351847X.2019.1607763. (in Eng.).

НОВЫЙ ВКЛАД В ПЕДАГОГИЧЕСКУЮ НАУКУ КАЗАХСТАНА

В последние годы я консультирую молодых ученых, но в основном читаю новые научные труды ученых страны. Среди них особо выделил бы работу академика Национальной академии наук Республики Казахстан, доктора педагогических наук, профессора Абылкасымовой А.Е. «Модернизация системы образования в Республике Казахстан» на трех языках – казахском, русском и английском. Научное издание (Алматы: Мектеп, 2021. – 218с.). Данную работу она посвятила предстоящему 30-летию независимости страны. Рецензентами являются экс-министры образования и науки Казахстана – Президент Национальной академии наук РК, академик, доктор химических наук, профессор Журинов М.Ж. и ректор Казахского национального университета имени аль-Фараби, почетный академик Национальной академии наук РК, доктор филологических наук, профессор Туймебаев Ж.К., работа рекомендована Ассоциацией высших учебных заведений РК.

Вышеперечисленное придает большую весомость выполненному профессором Абылкасымовой А.Е. научному труду.

Однако прежде чем перейти к анализу работы хотел бы сказать о следующем. В учебниках советского периода развития Казахстана сказано: «Казахи вели кочевой и полукочевой образ жизни, не имели письменности и население почти поголовно было безграмотным». Это утверждение соответствует истине лишь отчасти. Дело в том, что до Октябрьской революции 1917 года казахское население пользовалось арабским алфавитом и латиницей, однако точных статистических данных по численности людей, владеющих арабской письменностью нет.

Система образования страны является ключевой для любого народа, которая стремится и движется по прогрессивному пути развития, чтобы не отстать от передовых государств мира. И нам важно было изучить этапы и направления развития Казахстана во многих сферах, и, прежде всего, в системе образования. Отрадно, что эту огромную работу смогла реализовать ученый-педагог в лице профессора Абылкасымовой А.Е. В своей работе она разделила развитие системы образования в Казахстане на различные этапы в жизнедеятельности казахского народа – средневековый, период присоединения к Российской империи (1731-1917гг.) и советский (1918-1991гг.). Автор показала, что казахи не на пустом месте строили будущее своего образования, при этом преодолели множество трудностей.

Известно, что в современном мире достойны уважения только те народы, которые помнят и чтят свою историю какой-бы она не была, хорошо знают достижения и проблемы сегодняшнего дня, и на основе этих знаний создают будущее своего государства и живущего в ней народа. Благодаря таким научным работам мы по крупицам возрождаем историю казахского народа в прошлом в различных отраслях знаний.

В настоящее время казахстанцам важно знать в каком направлении должна развиваться система образования Казахстана, эту проблему автор смогла раскрыть в первом разделе своего труда «О тенденциях развития системы образования в современном мире».

В целом, научное издание посвящено изучению и анализу состояния и развития системы общего среднего и высшего образования, в том числе педагогического образования и повышения квалификации педагогических работников, в постсоветский период становления и развития независимого Казахстана.

Государственная политика Республики Казахстан в области образования после 1991 года осуществлялась в направлении реформирования законодательной базы, изменения системы управления и финансирования в контексте поставленной Главой государства Н.Назарбаевым задачи по качественному преобразованию всей системы образования, которое является одним из основных элементов становления суверенного государства, его реальной политической и экономической независимости. В этой связи модернизация образования напрямую связывалась с проблемами развития всего общества и изменениями, происходящими в политике, идеологии, экономике и социальной сфере.

Современная система образования нашей страны была заложена в конце 90-х годов прошлого

века тремя базовыми документами: Законом «Об образовании», Государственной программой «Образование» и Государственными стандартами образования, при этом главным системообразующим принципом реформы стал переход от модели «образование для всех» к модели «образование по выбору».

Профессор Абылкасымова А.Е. всесторонне осветила ход реформирования системы общего среднего образования в Казахстане, которая в последние годы проводилась в следующих направлениях – введения 12-летнего образования; изменения содержания образования и методики обучения; обязательного изучения трех языков (казахский, русский, английский); развития электронного обучения; введения подушевого финансирования; строительства новых зданий для школ, которые стали оснащаться современным оборудованием и техникой.

Модернизация системы образования была ориентирована на обеспечение равного доступа школьников к качественному среднему образованию, независимо от их национальности и места проживания, а также удовлетворение потребности каждой личности, всего общества и государства в целом. В основу программ образования для всех уровней заложена система ценностей патриотического Акта «Мәңгілік Ел» – казахстанский патриотизм, гражданская ответственность, уважение к труду и т.п.

Большое внимание автор в своей работе уделила развитию высшего образования, при которой основной тенденцией стал отказ от государственной монополии на образование. Как следствие, на равных условиях начал развиваться негосударственный сектор образования и он получил достойное место в обществе.

Можно и дальше перечислять все достижения страны за 30-летний период нашей независимости, о которых все мы хорошо знаем. Для нас более важным является то, что автор сумела с научной точки зрения всесторонне и широко раскрыть достижения нашего государства в модернизации системы образования в соответствии с тенденциями ее развития в мире. В итоге Республика Казахстан во многом успешно вписалась в мировое образовательное пространство. Несомненно, главную направляющую и координирующую роль в этом сыграл Елбасы – первый Президент нашего государства Нурсултан Абишевич Назарбаев, о чем профессор Абылкасымова А.Е. достаточно подробно раскрыла в своем научном труде.

**Академик Национальной академии
наук Республики Казахстан, доктор
философских наук, профессор
Кшибек Досмухамед Кшибекевич**

МАЗМҰНЫ

ЭКОНОМИКА

Абиева С.Н., Медуханова Л.А. Қанабекова М.А. ҚАЗАҚСТАНДА ВАЛЮТАЛЫҚ РЕТТЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	6
Айбосынова Д.А., Урузбаева Н.А. НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫНЫҢ ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСІ: ДАМУ ДИНАМИКАСЫ МЕН СИПАТТАМАСЫ.....	14
Бейсембекова С.Х., Сихимбаев М.Р., Сихимбаева Д.Р. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ.....	22
Жағыпарова А.О., Алибекова Б.А., Курманалина А., Бекбусинова Г.К., Баева Д.А. COVID-19 ПАНДЕМИЯСЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ӘЛЕМДІК ЭКОНОМИКАҒА ӘСЕРІ.....	29
Касенбаев Ғ.С., Қайдарова Л.Қ., Рахметуллина Ш.Ж., Керимова У.К., Рахимжанова Г.М. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АЗЫҚ-ТҮЛІК ӨНІМДЕРІНЕ ҚОЛЖЕТІМДІЛІК - АЗЫҚ-ТҮЛІК ҚАУІПСІЗДІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДІҢ НЕГІЗІ.....	39
Макаров А.Н., Жакупова Б.А., Нурманов А.О., Сексенова А.Т., Жиенбаев Ұ.Б. КӘСІПОРЫНДА ҚАРЖЫЛЫҚ ЖОСПАРЛАУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ НЕГІЗГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ.....	47
Мархаева Б.А., Бейсенова М.У., Жаздыкбаева Д.П. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ДЕПОЗИТТЕРГЕ КЕПІЛДІК БЕРУ ҚОРЫНЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫН БАҒАЛАУ.....	55
Мурсалова Х.Н., Баймагамбетова Л.К., Алимбетов У.С., Турдиева З.М., Апышева А.А. ЕАЭО ШЕҢБЕРІНДЕ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ БАҒЫТТАРЫ.....	63
Нурмухаметов Н.Н., Абдикадилова А.А., Әбенев Е.М., Петров А.М. ЦИФРЛЫҚ ЭКОНОМИКА ЖАҒДАЙЫНДА ШАҒЫН КӘСІПОРЫНДАРДЫҢ БӘСЕКЕЛЕСТІК АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫНЫҢ СТРАТЕГИЯСЫН ӘЗІРЛЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	70
Панзабекова А.Ж., Жанбозова А.Б., Дигель И.Е. УРБАНИСТИКАНЫҢ ЗАМАНАУИ ТҰЖЫРЫМДАМЛАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ COVID-19 ПАНДЕМИЯСЫНАН KEЙІН ҚАЛАЛАРДЫ ДАМЫТУДА ҚОЛДАНУ.....	78
Сатымбекова К.Б., Молдогазиева Г.М., Иманбаева З.О., Нурмаганбетова Б.К., Керімбек Ғ.Е. КОМПАНИЯНЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ЖАҒДАЙЫНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫН БАСҚАРУДЫ ОҢТАЙЛАНДЫРУ ЖОЛДАРЫ.....	87
Тилеубергенов Е.М., Садуакасов Ш.С., Конуспаев Р.К., Сейтахметова Н.Л. ШАҒЫН БИЗНЕС КӘСІПОРЫНДАРЫНЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ СТРАТЕГИЯСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	94
Тулегенова Ж.У., Бекбусинова Г.К., Баймбетова А.Б., Турчкенова Р.А., Луневски С. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ САЛЫҚ САЯСАТЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК САЛЫҚ АУДИТІ.....	99

Шаяхметова Л.М., Майдырова А.Б., Молдажанов М.Б. ЕРЕКШЕ ҚОРҒАЛАТЫН ТАБИҒИ АУМАҚТАРДАҒЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТУРИЗМ ИНДУСТРИЯСЫНЫҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН БАҒАЛАУ.....	107
--	-----

ПЕДАГОГИКА

Бабаханов Ф.Б., Жолдасбекова С.А., Момбек Ә.Ә., Кривирадева Б.И., Әбуов Ә.Е. ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДАҒЫ САПА МЕНЕДЖМЕНТІН ЖЕТІЛДІРУ.....	114
--	-----

Дүйсенбеков Е.Б., Питер Жак, Тұргынбаева Б.А., Әріпбаева Л.Ш., Досқара А.Т. ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ПЕДАГОГИҚАЛЫҚ МАМАНДЫҚТАРЫНА ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫН ДАМЫТУ.....	120
---	-----

Жанбеков Х.Н., Маликқызы Л., Сагимбаева А.Е., Нұғманова Л.А. БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ БІЛІМІ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛКТИ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗДЫ ШАРТЫ РЕТІНДЕ.....	126
---	-----

Рамазанов Т.Б., Шормақова А.Б. ҚАЗІРГІ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ДИАЛОГ ҚҰРУДАҒЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	132
---	-----

Сиғазы А.Қ., Бирова Я., Балтабаева Г.С., Ескиндиrowa М.Ж., Ауельбекова А.У. ҚАЗІРГІ АУДАРМА ТЕОРИЯСЫНДАҒЫ ІЛЕСПЕ АУДАРМАДА СИНТАКСИСТІК ТҮСІНДІРМЕНІ ҚОЛДАНУ.....	140
--	-----

ФИЛОЛОГИЯ

Даулетова М.Т. КОНЦЕПТ КОГНИТИВТИ ЛИНГВИСТИКА МЕН ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУДЫҢ НЕГІЗГІ БІРЛІГІ РЕТІНДЕ.....	146
---	-----

Қалиева А.Қ., Әмірбаева Ш.М. М.О. ӘУЕЗОВ ӘНГІМЕЛЕРІНДЕГІ ҰЛТТЫҚ ПЕЙЗАЖ ПОЭТИКАСЫ.....	153
---	-----

Нұрмұратов С.Е., Ошақбаева Ж.Б., Қоңырбаева Ж.М. ҚОҒАМНЫҢ РУХАНИ ЖАҢҒЫРУЫНДАҒЫ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРДІҢ ОРНЫ МЕН РӨЛІ.....	160
---	-----

Сұлтанқызы Ж.С., Сейтахметова Н.Л. ТІЛДІК САНАНЫҢ МӘДЕНИ-ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ШЫҒУ ТЕГІ ЖӘНЕ ОНЫҢ КОГНИТИВИЗМДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ РӨЛІ.....	168
---	-----

Төремұратова Қ.Ж., Бейхан З. ТІЛ – ҚАЗАҚ МӘДЕНИЕТІН ЖАҢҒЫРТУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ.....	173
---	-----

САЯСАТТАНУ

Дунаев В.Ю., Курганская В.Д., Сейдуманов А.С. САЯСИ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ ФАКТОРЛЫҚ ТАЛДАУДАҒЫ "СЕБЕП ШҰҢҚЫРЫ"	178
---	-----

Жаманқараев Ж.С., Симтиков Ж.К. САНКЦИЯЛАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ САЯСАТТАҒЫ ОРНЫ: ТӘУЕКЕЛДЕРДІ АЗАЙТУ ӘДІСТЕРІ МЕН ТӘСІЛДЕРІ.....	187
---	-----

Қадыржанов Р.Қ., Ешпанова Д.Д. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ҰЛТТЫҚ ҚҰРЫЛЫСЫНДАҒЫ ГОМОГЕНДІЛІК ЖӘНЕ ГЕТЕРОГЕНДІЛІК.....	194
---	-----

Нысанбаева А. ҚАЗАҚСТАН МӘДЕНИ САЯСАТЫНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	201
Хамидов А.А. «ЧЖОУ И» КАНОНЫНЫҢ ЕКІ ИДЕЯЛЫҚ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЕРЕЖЕСІ.....	208

ТАРИХ

Әпендиев Т.Ә. 1945-1955 жж. ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ АУЫЛ ХАЛҚЫНЫҢ ДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ.....	215
Джалилов З.Г., Батырхан Б.Ш. БАТЫС ЕУРОПАНЫҢ ШЫҒЫС ЖЕРОРТА ТЕҢІЗІНДЕГІ САЯСАТЫ ТАРИХЫНАН.....	227
Селкебаева А., Сұлтанбеков Ш.С., Әстемес Г., Ыбырай С.Б., Ергешов Е.Т. «ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ» ПӘНІН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІНДЕГІ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ ӘДІС.....	237
Шашаев Ә.Қ., Мрзабаева Р.Ж., Сүлеймен С. XX ҒАСЫРДЫҢ 20-30 ЖЫЛДАРДАҒЫ ҚОҒАМДЫҚ НЕГІЗДЕ ҚҰРЫЛҒАН ҚОҒАМДЫҚ ҰЙЫМДАРДЫҢ ҚЫЗМЕТІ.....	245

ҚҰҚЫҚТАНУ

Аюпова З.К., Кусайнов Д.У., Рахметулина Б.С., Алимбетова Ж.А., Сапаров Б.Ж. ТЕРРОРИЗМ МЕН ДІНИ ЭКСТРЕМИЗМГЕ ҚАРСЫ КҮРЕСТІҢ ЗАҢНАМАЛЫҚ Н ЕГІЗДЕРІ.....	250
Балтабаев Е., Гирдвойн П., Сомжүрек Б.Ж., Усерова А.Н., Апахаев Н.Ж. СПОРТШЫЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУДАҒЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ: ҚАЗАҚСТАН МЕН ПОЛЬША МЫСАЛЫНДА.....	256
Қуатова А.Ә., Көшербаев Ж.Ә., Бопабаев Е.Ч., Мороз С.П., Адырбеков Д.Т. ОРТАЛЫҚ АЗИЯДАҒЫ ЖЕР АЙНАЛЫМЫН ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕУ МӘСЕЛЕСІ: ҚАЗАҚСТАН ЖАҒДАЙЫ.....	266

ҚР ҰҒА АКАДЕМИКТЕРІНІҢ ЖЕТІСТІКТЕРІ

КІШІБЕКОВ Д.К. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ПЕДАГОГИКА ҒЫЛЫМЫНА ҚОСЫЛҒАН ЖАҢА ҮЛЕС!.....	274
--	-----

СОДЕРЖАНИЕ

ЭКОНОМИКА

Абиева С.Н., Медуханова Л.А. Канабекова М.А. ОСОБЕННОСТИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ.....	6
Айбосынова Д.А., Урузбаева Н.А. МАЛЫЙ И СРЕДНИЙ БИЗНЕС Г. НУР-СУЛТАН: ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ И ХАРАКТЕРНЫЕ ЧЕРТЫ.....	14
Бейсембекова С.Х., Сихимбаев М.Р., Сихимбаева Д.Р. ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ НЕДРОПОЛЬЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН.....	22
Жагыпарова А.О., Алибекова Б.А., Курманалина А., Бекбусинова Г.К., Баева Д.А. ПАНДЕМИЯ COVID-19 И ЕЕ ВЛИЯНИЕ НА МИРОВУЮ ЭКОНОМИКУ.....	29
Касенбаев Г.С., Кайдарова Л.К., Рахметуллина Ш.Ж., Керимова У.К., Рахимжанова Г.М. ДОСТУПНОСТЬ ПРОДУКТОВ ПИТАНИЯ – ОСНОВА ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В КАЗАХСТАНЕ.....	39
Макаров А.Н., Жакупова Б.А., Нурманов А.О., Сексенова А.Т., Жиенбаев Ү.Б. ОСНОВНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ ФИНАНСОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ.....	47
Мархаева Б.А., Бейсенова М.У., Жаздыкбаева Д.П. ОЦЕНКА ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ КАЗАХСТАНСКОГО ФОНДА ГАРАНТИРОВАНИЯ ДЕПОЗИТОВ.....	55
Мурсалова Х.Н., Баймагамбетова Л.К., Алимбетов У.С., Турдиева З.М., Апышева А.А. НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ КАЗАХСТАНА В РАМКАХ ЕАЭС.....	63
Нурмухаметов Н.Н., Абдикадилова А.А., Эбенев Е.М., Петров А.М. ОСОБЕННОСТИ РАЗРАБОТКИ СТРАТЕГИИ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ.....	70
Панзабекова А.Ж., Жанбозова А.Б., Дигель И.Е. СОВРЕМЕННЫЕ КОНЦЕПЦИИ УРБАНИСТИКИ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ГОРОДОВ ПОСЛЕ ПАНДЕМИИ COVID-19 ¹	78
Сатымбекова К.Б., Молдогазиева Г.М., Иманбаева З.О., Нурмаганбетова Б.К., Керимбек Г.Е. ПУТИ ОПТИМИЗАЦИИ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВОСТЬЮ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ КОМПАНИИ.....	87
Тилеубергенов Е.М., Садуакасов Ш.С., Конуспаев Р.К., Сейтахметова Н.Л. ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАЛОГО БИЗНЕСА.....	94
Тулегенова Ж.У., Бекбусинова Г.К., Баймбетова А.Б., Турчекенова Р.А., Луневски С. ГОСУДАРСТВЕННЫЙ НАЛОГОВЫЙ АУДИТ В НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	99

Шаяхметова Л.М., Майдырова А.Б., Молдажанев М.Б. ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ИНДУСТРИИ ТУРИЗМА КАЗАХСТАНА НА ОСОБО ОХРАНЯЕМЫХ ПРИРОДНЫХ ТЕРРИТОРИЯХ.....	107
---	-----

ПЕДАГОГИКА

Бабаханов Ф.Б., Жолдасбекова С.А., Момбек А.А., Кривирадева Б.И., Абуов А.Е. СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА В ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ.....	114
--	-----

Дуйсенбеков Е.Б., Питер Жак, Тургунбаева Б.А., Арипбаева Л.Ш., Доскара А.Т. РАЗВИТИЕ ИНТЕРЕСА ШКОЛЬНИКОВ К ПЕДАГОГИЧЕСКИМ ПРОФЕССИЯМ В СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....	120
--	-----

Жанбеков Х.Н., Маликқызы Л., Сагимбаева А.Е., Нұғманова Л.А. ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ОБРАЗОВАННОСТЬ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ КАК ВАЖНОЕ УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	126
---	-----

Рамазанов Т.Б., Шормакова А.Б. ОСОБЕННОСТИ ПОСТРОЕНИЯ ДИАЛОГА СОВРЕМЕННЫХ ШКОЛЬНИКОВ.....	132
---	-----

Сигазы А.Қ., Бирова Я., Султанбеков Ш.С., Ескиндинова М.Ж., Ауельбекова А.У. СИНТАКСИЧЕСКОЕ РАЗВЕРТЫВАНИЕ В СИНХРОННОМ ПЕРЕВОДЕ В СОВРЕМЕННОЙ ТЕОРИИ ПЕРЕВОДА.....	140
---	-----

ФИЛОЛОГИЯ

Даулетова М.Т. КОНЦЕПТ КАК ОСНОВНАЯ ЕДИНИЦА КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ И ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИИ.....	146
---	-----

Калиева А.К., Амирбаева Ш.М. ПОЭТИКА НАЦИОНАЛЬНОГО ПЕЙЗАЖА В РАССКАЗАХ М.О. АУЭЗОВА.....	153
--	-----

Нурмуратов С.Е., Ошакбаева Ж. Б., Коньырбаева К. М. МЕСТО И РОЛЬ ПОСЛОВИЦ И ПОГОВОРОВ В ДУХОВНОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБЩЕСТВА.....	160
--	-----

Сұлтанқызы Ж.С., Сейтахметова Н.Л. КУЛЬТУРФИЛОСОФСКИЕ ИСТОКИ ЯЗЫКОВОГО СОЗНАНИЯ И ЕГО РОЛЬ В ФОРМИРОВАНИИ КОГНИТИВИСТИКИ.....	168
--	-----

Туремуратова К.Ж., Бейхан З. ЯЗЫК КАК ФАКТОР ВОЗРОЖДЕНИЯ КАЗАХСКОЙ КУЛЬТУРЫ.....	173
--	-----

ПОЛИТОЛОГИЯ

Дунаев В.Ю., Курганская В.Д., Сейдуманов А.С. «ВОРОНКА ПРИЧИННОСТИ» В ФАКТОРНОМ АНАЛИЗЕ ПОЛИТИЧЕСКИХ РИСКОВ.....	178
--	-----

Жаманкараев Ж.С., Симтиков Ж.К. САНКЦИИ И ИХ МЕСТО В МЕЖДУНАРОДНОЙ ПОЛИТИКЕ: МЕТОДЫ И СПОСОБЫ МИНИМИЗАЦИИ РИСКОВ.....	187
--	-----

Кадыржанов Р.К., Ешпанова Д.Д.,
ГОМОГЕННОСТЬ И ГЕТЕРОГЕННОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ
КАЗАХСТАНА.....194

Нысанбаева А.
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ КУЛЬТУРНОЙ ПОЛИТИКИ КАЗАХСТАНА.....201

Хамидов А.А.
ДВА МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИХ ПОЛОЖЕНИЯ КАНОНА «ЧЖОУ И».....208

ИСТОРИЯ

Апендиев Т.А.
ДЕМОГРАФИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ НАСЕЛЕНИЯ В СЕЛАХ КАЗАХСТАНА 1945-1955 гг.215

Джалилов З.Г., Батырхан Б.Ш.
К ИСТОРИИ ПОЛИТИКИ ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЫ В ВОСТОЧНОМ СРЕДИЗЕМНОМОРЬЕ.....227

Селкебаева А.Т., Султанбеков Ш.С., Астемес Г., Ыбырай С.Б., Ергешов Е.Т.
КОНЦЕПТУАЛЬНЫЙ ПОДХОД В МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ
«ИСТОРИЯ КАЗАХСТАНА».....237

Шашаев Ә.Қ., Мрзабаева Р.Ж, Сүлеймен С.
ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ, СОЗДАННЫХ НА ОБЩЕСТВЕННЫХ
НАЧАЛАХ В 20-30-Е ГОДЫ ХХ В.245

ЮРИСПРУДЕНЦИЯ

Аюпова З.К., Кусайнов Д.У., Рахметулина Б.С., Алимбетова Ж.А., Сапаров Б.Ж.
ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ ОСНОВЫ БОРЬБЫ С ТЕРРОРИЗМОМ И РЕЛИГИОЗНЫМ
ЭКСТРЕМИЗМОМ.....250

Балтабаев Е., Гирдвойн П., Сомжурек Б.Ж., Усерова А.Н., Апахаяев Н.Ж.
МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО В ЗАЩИТЕ ПРАВ СПОРТСМЕНОВ: НА ПРИМЕРЕ
КАЗАХСТАНА И ПОЛЬШИ.....256

Куатова А.А., Кошербаев Ж.А., Бопабаев Е.Ч., Мороз С.П., Адырбеков Д.Т.
ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБОРОТА ЗЕМЕЛЬ В ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ:
НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА.....266

ДОСТИЖЕНИЯ АКАДЕМИКОВ НАН РК

КШИБЕКОВ Д.К.
НОВЫЙ ВКЛАД В ПЕДАГОГИЧЕСКУЮ НАУКУ КАЗАХСТАНА.....274

CONTENTS

ECONOMICS

Abieva S.N., Medukhanova L.A., Kanabekova M.A. FEATURES OF CURRENCY REGULATION IN KAZAKHSTAN.....	6
Aibossynova D.A., Uruzbayeva N.A. SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN NUR-SULTAN CITY: DEVELOPMENT DYNAMICS AND CHARACTERISTIC FEATURES.....	14
Beisembekova S.Kh., Sikhimbayev M.R., Sikhimbayeva D.R. PUBLIC ADMINISTRATION OF SUBSOIL USE IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	22
Zhagyparova A.O., Alibekova B., Kurmanalina A., Bekbusinova G.K., Bayeva D.A. THE COVID-19 PANDEMIC AND ITS IMPACT ON THE GLOBAL ECONOMY.....	29
Kassenbayev G.S., Kaidarova L.K., Rakhmetullina SH.ZH., Kerimova U.K., Rakhimzhanova G.M. FOOD AVAILABILITY AS THE BASIS OF FOOD SECURITY IN KAZAKHSTAN.....	39
Makarov A., Zhakupova B., Nurmanov A., Seksenova A., Zhienbayev U. THE MAIN PROBLEMS OF ORGANIZING FINANCIAL PLANNING AT THE ENTERPRISE AND WAYS TO SOLVE IT.....	47
Markhayeva B.A., Beisenova M.U., Zhazdykbayeva D.P. FINANCIAL SUSTAINABILITY ASSESSMENT OF THE KAZAKHSTAN DEPOSIT INSURANCE FUND.....	55
Mursalova Kh.N., Baimagambetova L.K., Alimbetov U.S., Turdieva Z.M., Apysheva A.A. DIRECTIONS FOR IMPROVING EFFICIENCY OF ECONOMIC INTEGRATION OF KAZAKHSTAN WITHIN THE EAEU.....	63
Nurmuhametov N.N., Abdikadirova A.A., Abenov E.M., Petrov A.M. STRATEGY DEVELOPMENT FEATURES OF SMALL ENTERPRISES.....	70
Panzabekova A.Zh., Zhanbozova A.B., Digel I.E. MODERN URBAN CONCEPTS AND THEIR APPLICATION FOR CITY DEVELOPMENT AFTER COVID-19 PANDEMIC.....	78
Satymbekova K., Moldogaziyeva G., Imanbayeva Zh., Nurmaganbetova B., Kerimbek G. WAYS TO OPTIMIZE THE MANAGEMENT OF THE STABILITY OF THE COMPANY'S FINANCIAL POSITION.....	87
Tileubergenov E.M., Saduakasov Sh.S., Konuspayev R.K., Seitakhmetova N.L. FEATURES OF FORMING THE FINANCIAL STRATEGY OF SMALL BUSINESSES.....	94
Tulegenova Zh.U., Bekbusinova G.K., Baymbetova A.B., Turchekenova R., Lunevski S. STATE TAX AUDIT IN THE TAX POLICY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	99
Shayakhmetova L.M., Maydirova A.B., Moldazhanov M.B. ASSESSMENT OF THE INVESTMENT POTENTIAL OF THE TOURISM INDUSTRY OF KAZAKHSTAN IN SPECIALLY PROTECTED NATURAL AREAS.....	107

PEDAGOGY

Babakhanov F.B., Zholdasbekova S.A., Mombek A.A., Kriviradeva B.I., Abuov A.E. IMPROVING QUALITY MANAGEMENT IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION.....	114
Duisenbekov E.B., Peter Ziak, Turgunbayeva B., Aripbaeva L.Sh., Doskara A. DEVELOPMENT OF SCHOOL CHILDREN INTEREST IN TEACHING PROFESSIONS IN MODERN EDUCATIOAL SYSTEM.....	120
Zhanbekov H.N., Malikkyzy L., Sagimbaiyeva A.E., Nugmanova L.A. PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF ENVIRONMENTAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS.....	126
Ramazanov T.B., Shormakova A.B. FEATURES OF BUILDING A DIALOGUE OF MODERN SCHOOLCHILDREN.....	132
Sigazy A.K., Birova J., Sultanbekov Sh., Yeskindirova M.Zh., Auyelbekova A. SYNTACTIC EXPLICATION IN SYNCHRONIC TRANSLATION IN MODERN THEORY OF TRANSLATION.....	140

PHILOLOGY

Dauletova M.T. THE CONCEPT AS THE MAIN UNIT OF COGNITIVE LINGUISTICS AND LINGUOCULTUROLOGY.....	146
Kalieva A.K., Amirbayeva Sh.M. THE POETICS OF THE NATIONAL LANDSCAPE IN THE STORIES OF M.O. AUEZOV.....	153
Nurmuratov S.E., Oshakbaeva Zh.B., Konyrbaeva K.M. THE PLACE AND ROLE OF PROVERBS IN THE SPIRITUAL REVIVAL OF SOCIETY.....	160
Sultankyzy Zh.S., Seitakhmetova N.L. CULTURAL AND PHILOSOPHICAL ORIGINS OF LANGUAGE CONSCIOUSNESS AND ITS ROLE IN THE FORMATION OF COGNITIVE SCIENCE.....	168
Turemuratova K.Zh., Beyhan Z. LANGUAGE AS THE FACTOR OF THE REVIVAL OF KAZAKH CULTURE.....	173

POLITICAL SCIENCE

Dunaev V., Kurganskaya V., Seidumanov A. THE "FUNNEL OF CAUSALITY" IN FACTOR ANALYSIS OF POLITICAL RISKS.....	178
Zamankaraev Zh.S., Simtikov Zh.K. SANCTIONS AND THEIR PLACE IN INTERNATIONAL POLITICS: METHODS AND APPROACHES TO REDUCING RISKS.....	187
Kadyrzhanov R.K., Yeshpanova D.D. HOMOGENEITY AND HETEROGENEITY IN THE NATION-BUILDING OF KAZAKHSTAN.....	194
Nyissanbayeva A. ACTUAL PROBLEMS OF CULTURAL POLICY OF KAZAKHSTAN.....	201

Khamidov A.A.
TWO IDEOLOGICAL AND METHODOLOGICAL PROVISIONS OF THE CANON «ZHOU YI».....208

HISTORY

Apendiyev T.A.
DEMOGRAPHIC SITUATION OF THE POPULATION IN THE VILLAGES
OF KAZAKHSTAN 1945-1955.....215

Dzhalilov Z., Batyrkhan B.
TO THE HISTORY OF POLITICS OF WESTERN EUROPE IN THE EASTERN
MEDITERRANEAN.....227

Selkebayeva A., Sultanbekov Sh.S., Astemes G., Ybyray S.B., Ergeshov E.T.
CONCEPTUAL APPROACH IN TEACHING METHODS OF THE DISCIPLINE
"HISTORY OF KAZAKHSTAN".....237

Shashaev A.K., Mrzabayeva R.Zh., Suleimen S.
ACTIVITIES OF PUBLIC ORGANIZATIONS ESTABLISHED ON A PUBLIC BASIS IN
THE 20-30S OF THE XX CENTURY.....245

LAW

Ayupova Z.K., Kussainov D.U., Rakhmetullina B.S., Alimbetova Zh.A., Saparov B.Zh.
LEGISLATIVE BASIS FOR COMBATING TERRORISM AND RELIGIOUS EXTREMISM.....250

Baltabayev E., Piotr Girdwoyn., Somzhurek B.Zh., Usserova A., Apakhayev N.Zh.
INTERNATIONAL LAW IN PROTECTION OF THE RIGHTS OF SPORTSMEN:
A CASE STUDY KAZAKHSTAN AND POLAND.....256

Kuatova A.A., Kosherbayev Zh.A., Bopabaev E.Zh., Moroz S.P., Adyrbekov D.T.
THE PROBLEM OF LEGAL REGULATION OF LAND TURNOVER IN CENTRAL ASIA:
THE CASE OF KAZAKHSTAN.....266

ACHIEVEMENTS OF ACADEMICIANS OF NAS RK

Kishibekov D. K.
A NEW CONTRIBUTION TO THE PEDAGOGICAL SCIENCE OF KAZAKHSTAN.....274

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Редакторы: *М.С. Ахметова, А. Ботанқызы, Д.С. Аленов, Р.Ж. Мрзабаева*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадырановой*

Подписано в печать 10.12.2021.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

17,5 п.л. Тираж 300. Заказ 6.

